

Sygn. akt III AUa 1090/17

## WYROK

**W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 5 września 2018 r.

**Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

|   |  |
|---|--|
| Przewodniczący - Sędzia                                 | SA Elżbieta Gawda  |
| Sędziowie:  | SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska<br>SO del. do SA Jacek Chaciński (spr.) |
| Protokolant: p.o. protokolanta sądowego Sylwia Zawadzka |  |

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2018 r. w Lublinie

sprawy J. Ś.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o wysokość emerytury rolniczej

na skutek apelacji J. Ś.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 26 października 2017 r. sygn. akt IV U 144/17

***uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.***

Jacek Chaciński Elżbieta Gawda Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska

Sygn. akt III AUa 1090/17

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 października 2017 r. Sad Okręgowy w Siedlcach oddalił odwołanie J. Ś. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 7 lutego 2017 r. Odrzucił odwołanie w pozostałej części. Zasądził od Skarbu Państwa (kasy Sądu Okręgowego w Siedlcach) na rzecz adwokata R. K. kwotę 221,40 zł zawierającą podatek VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej, świadczonej z urzędu.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

Ubezpieczony J. Ś. pobierał emeryturę rolniczą w pełnej wysokości ze względu na wydzierżawienie gospodarstwa rolnego na podstawie umowy dzierżawy z dnia 9 stycznia 2006r. zawartej pomiędzy W. i J. Ś. jako wydzierżawiającymi a W. K. jako dzierżawcą. Decyzją z dnia 14 lutego 2012r. ubezpieczonemu przyznano prawo do dodatku pielęgnacyjnego od dnia 1 marca 2012r.

W dniu 3 stycznia 2014r. Urząd Gminy P. przekazał do KRUS informację o rozwiązaniu umowy dzierżawy gruntów rolnych. W. K. z dniem 2 stycznia 2014r. jednostronnie wypowiedział i rozwiązał umowę dzierżawy gruntów rolnych o łącznej powierzchni 13,89 ha. Dzierżawa zawarta była w Urzędzie Gminy w P. w dniu 9 stycznia 2006r. z wydzierżawiającymi W. i J. Ś.. Przyczyną rozwiązania umowy przed upływem terminu było pogorszenie stanu zdrowia dzierżawcy i wystąpienie z wnioskiem o rentę. W. i J. Ś. wyrazili zgodę na rozwiązanie umowy z dniem 2 stycznia 2014r.

Pismem z dnia 8 stycznia 2014r. w nawiązaniu do przedłożonego przez W. K. oświadczenia o rozwiązaniu umowy dzierżawy zawartej w dniu 9.01.2006r. KRUS poinformował ubezpieczonego, że wypłata części uzupełniającej przysługującego mu świadczenia zgodnie z art. 28 ust. 9 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie ulega zawieszeniu przez okres roku, tj. do 31 stycznia 2015r. Decyzją z dnia 22 stycznia 2015r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wstrzymał wypłatę części uzupełniającej świadczenia od dnia 1 lutego 2015r., ponieważ wnioskodawca prowadzi działalność rolniczą na gruntach stanowiących ponad 1 ha.

Pismem datowanym na dzień 19 grudnia 2016r. J. Ś. zwrócił się do organu rentowego o wypłatę pełnego świadczenia emerytalnego wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym. W odpowiedzi pismem z dnia 3 stycznia 2017r. organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że w celu wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej oraz dodatku pielęgnacyjnego z tytułu ukończenia 75 lat, powinien przedłożyć dokumenty potwierdzające zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej takie jak akt notarialny czy umowa dzierżawy. W przypadku nie przedłożenia wymaganych dokumentów emerytura rolnicza pobierana przez J. Ś. będzie wypłacana w dotychczasowej wysokości, tj. części składkowej (pismo z 3.01.2017r.). W nawiązaniu do otrzymanego pisma ubezpieczony wniósł o ponowne rozpatrzenie sprawy względnie potraktowanie tego pisma jako odwołania i skierowanie go celem rozpoznania do Sądu.

Zaskarżoną decyzją z dnia 7 lutego 2017r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił J. Ś. prawa do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej, bowiem ubezpieczony nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, ponieważ nadal jest właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 13,89 ha.

Ubezpieczony J. Ś. i jego żona W. są współwłaścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni 13,89 ha. Ubezpieczony nie wykonuje osobiście prac fizycznych w gospodarstwie rolnym, lecz zwraca się do innych osób o pomoc przy uprawie zboża, a następnie przy sprzedaży zebranych plonów. Inwentarza żywego nie posiada. Kolejna umowa dzierżawy gruntów rolnych nie została zawarta. Ubezpieczony osiąga dochód z prowadzonej produkcji rolnej.

W ocenie Sadu I instancji odwołanie J. Ś. od decyzji z dnia 7 lutego 2017r. okazało się nieuzasadnione i podlegało oddaleniu.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2016r., poz. 277), wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą. Stosownie do ust. 3 tego artykułu, wypłata części uzupełniającej emerytury rolniczej ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. Jak wskazano w ust. 4 powołanego przepisu, uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając: gruntów wydzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej: (a) małżonkiem emeryta lub rencisty, (b) jego zstępnym lub pasierbem, (c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym, (d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c. Dalej Sąd podniósł, że w myśl art. 2 ust. 1 w zw. z art. 1 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 617 j.t.) za gospodarstwo rolne uważa się

obszar gruntów, sklasyfikowanych w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne (z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza), o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, stanowiących własność lub znajdujących się w posiadaniu osoby fizycznej, osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej, w tym spółki, nieposiadającej osobowości prawnej

W ocenie Sądu ubezpieczony nie obalił domniemania prawnego zawartego w art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Analiza materiału dowodowego zebranego w sprawie prowadzi do wniosku, iż ubezpieczony nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu powołanego przepisu. Sąd wskazał, iż J. Ś. posiada gospodarstwo rolne o powierzchni ponad 13 ha. W tej sytuacji zgodnie z treścią art. 28 ust. 4 w/w ustawy, uznaje się, że prowadzi on nadal działalność rolniczą. Sąd podkreślił, iż domniemanie prowadzenia działalności rolniczej zostaje obalone w przypadku przedstawienia pisemnej umowy dzierżawy zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków z osobą niebędącą małżonkiem emeryta, jego zstępnym lub pasierbem, osobą pozostającą z emerytem we wspólnym gospodarstwie domowym, czy też małżonkiem wskazanych osób. Ubezpieczony podnosił, że nie może znaleźć osoby, która chciałaby wydzierżawić jego gospodarstwo rolne, wobec czego kolejna umowa dzierżawy nie została dotychczas zawarta. Wskazał również, że w sytuacji gdy kogoś poprosi o pomoc to uprawia zboże, które następnie sprzedaje. Wobec czego uzyskuje dochód z produkcji rolnej. Sąd zaznaczył, iż prowadzenie działalności rolniczej nie polega wyłącznie na osobistej pracy fizycznej w gospodarstwie. Działalność taka może polegać również na zarządzaniu, podejmowaniu decyzji w przedmiocie produkcji rolnej. Zdaniem Sądu w gospodarstwie J. Ś. prowadzona jest produkcja rolnicza w zakresie uprawy zboża. Ubezpieczony podejmuje decyzję odnośnie zasiania zboża oraz jego sprzedaży, a jedynie przy faktycznym wykonywaniu czynności gospodarskich ze względu na wiek i stan zdrowia potrzebuje pomocy osób trzecich. Okoliczności te pozwalają na przyjęcie, iż ubezpieczony nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. Nawet jeśli fizycznie czynności związane z produkcją rolną wykonuje inna osoba, to niewątpliwie ubezpieczony decyduje jak powinna wyglądać produkcja rolna. W konsekwencji, ubezpieczony jako współwłaściciel gospodarstwa rolnego o powierzchni 13,89 ha nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. W związku z tym nie przysługuje mu prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej, a zaskarżona decyzja organu rentowego z dnia 7.02.2017r. jest prawidłowa.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 1 kpc, Sąd oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 7 lutego 2017r.

Odwołanie w pozostałej części odnoszącej się do pisma KRUS z dnia 3 stycznia 2017r. podlegało odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 kpc, gdyż pismo to nie stanowi decyzji organu rentowego dotyczącej emerytury, wobec czego nie przysługuje od niego odwołanie do Sądu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej na rzecz ubezpieczonego z urzędu przez adwokata R. K. orzeczono na podstawie § 15 ust. 2 w zw. z § 4 ust. 2 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016r. poz. 1714).

Z wyrokiem tym nie zgodził się wnioskodawca. Wniósł apelację. Zaskarżył wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt I zarzucając:

- błędne ustalenia faktyczne polegające na przyjęciu, że skarżący prowadzi działalność rolniczą;
- naruszenie art.28 §1 ustawy z dnia 20 grudnia 2017 r o ubezpieczeniu społecznym rolników polegające na przyjęciu, iż skarżący prowadzi działalność rolniczą w sytuacji, gdy ze względu na wiek oraz kondycję zdrowotną nie jest w stanie prowadzić takiej działalności;
- naruszenie art.27 ustawy z dnia 20 grudnia 2017 r o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art.75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez pozbawienie skarżącego poza prawem do części uzupełniającej emerytury również prawa do dodatku pielęgnacyjnego w sytuacji, gdy osiągnął on już wiek 75 lat.

Mając na względzie te zarzuty wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie skarżącemu prawa do wypłaty części uzupełniającej emerytury oraz dodatku pielęgnacyjnego, a także zasądzenie kosztów pomocy prawnej dzielonej z urzędu.

### **Sąd Apelacyjny zważył co następuje.**

Sąd drugiej instancji rozpoznający apelację nie jest związany jej wnioskami i może wydać orzeczenie kasatoryjne także w przypadku, w którym apelujący domaga się jedynie zmiany zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy.

W sprawie niniejszej spełnione zostały przesłanki z art.386 § 4 k.p.c. uzasadniające uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zgodnie z treścią powołanego przepisu może to nastąpić m.in. w przypadku w którym wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że Sąd I instancji przyjął, iż ubezpieczony nie wykonuje osobiście prac fizycznych w gospodarstwie rolnym lecz zwraca się do innych osób o pomoc przy uprawie zboża, a następnie przy sprzedaży zebranych plonów. W związku z tym Sąd uznał, że wnioskodawca nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej i nie przysługuje mu prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury.

Powyższe ustalenie w świetle przeprowadzonego przez Sąd postępowania jawi się jako dowolne i przedwczesne.

Przede wszystkim podnieść należy, że Sąd I instancji nie przeprowadził żadnego postępowania dowodowego. Odebrał jedynie krótkie i lakoniczne wyjaśnienia od wnioskodawcy, który podał, że nie pracuje w gospodarstwie, że czasami kogoś prosi o pomoc i jak kogoś poprosił o pomoc to uprawiał zboże. Inwentarza żywego nie posiada. Powyższe wyjaśnienia nie są wystarczające do ustalenia prowadzenia działalności rolniczej. Zważyć należy, że wnioskodawca jest właścicielem gruntów o pow. 13, 89 ha. Konieczne jest zatem ustalenie jakie grunty wchodzi w skład w/w gospodarstwa ( grunty orne, łąka, las , nieużytki), na jakiej powierzchni i w jakim okresie prowadzone były uprawy, jakiego rodzaju, czy i jakie dochody uzyskiwał wnioskodawca przez kogo dokonywane były zbiory.

Dopiero powyższe ustalenia pozwolą na ocenę, czy wnioskodawca prowadzi działalność rolniczą w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji zrealizuje dyspozycję art.212 §1 k.p.c., zgodnie z którą sąd na rozprawie przez zadawanie pytań stronom dąży do tego, aby strony przytoczyły lub uzupełniły twierdzenia lub dowody na ich poparcie oraz udzieliły wyjaśnień koniecznych dla zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych przez nie praw lub roszczeń. W ten sam sposób sąd dąży do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, które są sporne.

Następnie Sąd Okręgowy przeprowadzi stosownie do inicjatywy stron postępowanie dowodowe.

Sąd I instancji winien zatem dokonać szczegółowych ustaleń dotyczących ewentualnego prowadzenia przez wnioskodawcę działalności rolniczej i oparciu o nie wydać stosowne rozstrzygnięcie.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art.386 §4 k.p.c. orzekł jak w sentencji.